

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.13.1.2024

**Pan
Kazimierz Posielski
Prezes Zarządu Galaauto Sp. z o.o.**

ul. Cisowa 11
20-703 Lublin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Kontrola nr P/24/059 – Wykorzystanie biogazu dla celów wytwarzania energii

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	„Galaauto” Sp. z o.o. (dalej: Galaauto lub Spółka), 20-703 Lublin, ul. Cisowa 11.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Kazimierz Posielski, Prezes Zarządu od 15 stycznia 2004 r. (dalej: Prezes Zarządu).
Zakres przedmiotowy kontroli	Realizacja inwestycji związanych z budową, przebudową lub modernizacją instalacji OZE wykorzystujących biogaz, biogaz rolniczy lub biometan dla celów energetycznych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2024 (do 11 października) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontrolerzy	1. Dariusz Barej, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LLU/105/2024 z 31 lipca 2024 r. 2. Katarzyna Zglińska, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LLU/101/2024 z 16 lipca 2024 r. (akta kontroli tom I str. 1-4)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Inwestycja pn. „Budowa biogazowni rolniczej o mocy do 500 kW w miejscowości Dzikowiec” została zaplanowana i zrealizowana zgodnie z zasadami Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, dla Osi Priorytetowej I Zmniejszenie emisyjności gospodarki, Działanie 1.6 Promowanie wykorzystywania wysokosprawnej kogeneracji ciepła i energii elektrycznej w oparciu o zapotrzebowanie na ciepło użytkowe, Poddziałanie 1.6.1. Źródła wysokosprawnej kogeneracji. Spółka wykorzystwała środki finansowe pochodzące z programu unijnego zgodnie z umową o dofinansowanie zawartą z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej³. Projekt został zakończony w terminach uzgodnionych z Funduszem. Zakończenie realizacji zakresu rzeczowego i okresu kwalifikowalności wydatków zaplanowano na 31 grudnia 2021 r., a następnie okres ten przedłużono do 30 września 2022 r., w związku z wprowadzeniem stanu zagrożenia epidemiologicznego na terenie Polski oraz wybuchem wojny na Ukrainie i związaną z tym koniecznością skoncentrowania się w tym okresie na prowadzeniu głównej działalności Spółki.

Zgodnie z wymogami określonymi w umowie o dofinansowanie zawartej z NFOŚiGW wywiązywano się z obowiązków z niej wynikających oraz terminowo rozliczono uzyskane dofinansowanie. Osiągnięto zakładane wskaźniki produktu, a termin realizacji wskaźników rezultatu przesunięto do 30 września 2024 r. (przedstawienie stosownych dokumentów potwierdzających ich osiągnięcie ma natomiast nastąpić do 31 grudnia 2024 r.).

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: Fundusz lub NFOŚiGW.

Prowadzono dokumentację dotyczącą ilości i rodzaju substratów zużywanych do produkcji biogazu, ilości wytworzonego biogazu oraz ilości wytworzonej i sprzedanej energii elektrycznej, a także ilości produktów ubocznych powstających w procesie wytwarzania biogazu rolniczego. Sprawozdania sporządzane na podstawie wymienionej dokumentacji terminowo przekazywano do Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (dalej: KOWR). Spółka nie dokonywała zmiany mocy, o której mowa w art. 70b ust. 10a pkt 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii⁴, nie dokonywała również wyliczenia nowej ceny zakupu energii z biogazu w okresie działania biogazowni. W latach 2020-2024 (do końca II kwartału) nie nakładano na Spółkę kar pieniężnych w trybie art. 168 ustawy o OZE.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

Realizacja inwestycji związanych z budową, przebudową lub modernizacją instalacji OZE wykorzystujących biogaz, biogaz rolniczy lub biometan dla celów energetycznych

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2014-2018 Spółka czterokrotnie występowała o dofinansowanie realizacji przedmiotowej inwestycji.

Wniosek o dofinansowanie projektu pn. „Budowa biogazowni rolniczej o mocy do 500 kW w miejscowości Dzikowiec” (dalej: Projekt), został złożony 24 grudnia 2018 r. i wybrany do dofinansowania w wyniku konkursu nr POIS.01.06.01-IW.03-00-004/18, zorganizowanego przez NFOŚiGW. Całkowita wartość Projektu wyniosła 10 455 000 zł, w tym wydatki kwalifikowalne 7 400 000 zł⁵. Fundusz przyznał dofinansowanie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w kwocie 4 926 920 zł (stopa dofinansowania zrealizowanej inwestycji wyniosła 66,6%). Głównym celem Projektu była budowa nowej biogazowni rolniczej o mocy do 500 kW w miejscowości Dzikowiec, wytwarzającej energię elektryczną i ciepłą w technologii wysokosprawnej kogeneracji⁶.

(akta kontroli tom I str. 9-25, 47-275, tom II str. 12-14)

Spółka w latach 2014-2018 zwracała się z innymi wnioskami o dofinansowanie biogazowni rolniczej o mocy do 500 kW:

- 29 września 2014 r. na kwotę dofinansowania 4 816 500 zł ze środków NFOŚiGW w ramach Programu Priorytetowego 3.3. Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii Część 1 Bocian, Rozproszone, odnawialne źródła energii. NFOŚiGW 21 sierpnia 2018 r. wypowiedział umowę, ponieważ Spółka nie zrealizowała przedsięwzięcia w terminie umownym, tj. do 31 marca 2017 r. Przyczyną było opóźnienie związane z zatwierdzeniem projektu budowlanego - pozwolenie na budowę Spółka otrzymała 7 marca 2017 r.;
- 15 maja 2018 r. na kwotę dofinansowania 3 795 316 zł ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego. Projekt znalazł się na liście rezerwowej ze względu na limity dostępnych środków finansowych i ostatecznie nie uzyskał akceptacji;

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1361, dalej: ustawa o OZE.

⁵ Według pierwotnej umowy o dofinansowanie oraz harmonogramu realizacji, całkowita wartość Projektu wynosiła 9 105 690 zł, wydatki kwalifikowalne 7 400 000 zł, kwota dofinansowania 4 926 920 zł. Według aneksu nr 5 z 7 lutego 2023 r. do ww. umowy, całkowita wartość Projektu została zwiększona o 1 349 310 zł, pozostałe wartości nie uległy zmianie.

⁶ W zbiornikach zawierających substraty (kiszonka kukurydziana, wysłodki) w wyniku beztlenowej reakcji metanowej gromadził się biogaz. Sprężony i oczyszczony biogaz spalany był w silniku gazowym (kogeneratorze) wytwarzającym ciepło i prąd.

- 24 grudnia 2018 r. na kwotę dofinansowania 4 816 500 zł ze środków NFOŚiGW w ramach Programu NFOŚiGW 5.8.2. Wsparcie przedsięwzięć w zakresie niskoemisyjnej i zasobooszczędnej gospodarki Część 2) Współfinansowanie projektów Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach I Osi Priorytetowej POLiŚ 2014-2020 Zmniejszenie emisyjności gospodarki (2017). Złożony wniosek nie spełnił jednego z kryteriów, tj. „w ciągu ostatnich trzech lat przed dniem złożenia wniosku NFOŚiGW nie wypowiedział wnioskodawcy lub nie rozwiązał z nim umowy o dofinansowanie z wyjątkiem rozwiązania za porozumieniem stron z przyczyn leżących po stronie wnioskodawcy”. Wymienione kryterium nie zostało spełnione, ponieważ NFOŚiGW 21 sierpnia 2018 r. wypowiedział Spółce umowę za niedotrzymanie umownego terminu realizacji przedsięwzięcia. Prezes Zarządu wyjaśnił, że Spółka nie zwracała się ponownie o dofinansowanie tego projektu przez NFOŚiGW, ponieważ równoległe z wnioskiem o pożyczkę został złożony wniosek o dotację w ramach działania POLiŚ 1.6.1 w naborze IV, gdzie Spółka uzyskała dofinansowanie. Dodatkowo, zanim został ogłoszony wynik tego naboru, Wnioskodawca złożył wniosek w ramach naboru V na wypadek braku środków finansowych w naborze IV. Po uzyskaniu dofinansowania w ramach naboru IV, wniosek z naboru V został wycofany przez Spółkę.

(akta kontroli tom I str. 5-46)

2. Głównym celem Projektu wskazanym we wniosku o dofinansowanie, była budowa nowej biogazowni rolniczej o mocy do 500 kW wytwarzającej energię elektryczną i ciepłą w technologii wysokosprawnej kogeneracji w ilości:

- energii elektrycznej: 4030,25 MWh/rok od 2021 r.,
- energii cieplnej: 4606 MWh/rok od 2021 r.

Według Studium wykonalności przesłanką do podjęcia decyzji o budowie przez Spółkę instalacji wykorzystujących biogaz w celach energetycznych (nr PKD 35.11.Z - Wytwarzanie energii elektrycznej), była dywersyfikacja prowadzonej działalności gospodarczej⁷. Decyzja o rozszerzeniu działalności poparta została analizą rynku, w oparciu o założenia Polityki Energetycznej Polski do 2030 r., przewidującej preferencyjny rozwój odnawialnych źródeł energii.

Warunki zabudowy zostały ustalone przez Wójta Gminy Dzikowiec decyzjami z: 27 lipca 2012 r.⁸ i 22 stycznia 2013 r.⁹ oraz decyzjami zmieniającymi z: 1 marca 2013 r.¹⁰ i 9 maja 2013 r.¹¹ Wprowadzone zmiany dotyczyły m.in. zakresu realizacji inwestycji, tj. dodano budynek maszynowni, zmianie uległa również część numerów ewidencyjnych działek.

Zakres realizowanej inwestycji zgodnie z ww. decyzjami o warunkach zabudowy z 2013 r. obejmował budowę biogazowni rolniczej o mocy 0,5 MW na powierzchni około 0,5 ha. Powierzchnia terenu do dyspozycji inwestora wynosiła 1,57 ha. Proces wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia odnosił się do budowy biogazowni przez Galaauto Spółka z o.o. Dla biogazowni budowanej na sąsiednich działkach przez Bioenergia Dzikowiec Spółka z o.o., prowadzono odrębne uzgodnienia.

⁷ Przedmiotem przeważającej działalności Spółki była konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli (PKD nr 45.20.Z), pozostała działalność obejmowała m.in. sprzedaż części do samochodów (PKD numer 45.32.Z Sprzedaż detaliczną części i akcesoriów do pojazdów samochodowych), transport i spedycję towarów w kraju i poza granicami Polski (PKD numer 49.41.Z Transport drogowy towarów).

⁸ Decyzja o warunkach zabudowy Nr GP-6730.20.2012 - wydana dla MHB Polska Sp. z o.o.

⁹ Decyzja nr U.G/GP.6730.1.2013 - przenosząca decyzję o warunkach zabudowy z Bioenergii Sp. z o.o. na Galaauto Sp. z o.o.

¹⁰ Decyzja zmieniająca nr GP 6730.20.2012.2013, dotycząca decyzji z 27 lipca 2012 r.

¹¹ Decyzja zmieniająca nr GP.6730.20.2012.2013.

Projekt obejmował budowę biogazowni rolniczej o mocy do 500 kW (zadanie nr 1) oraz promocję polegającą na wykonaniu dwóch tablic: informacyjnej i pamiątkowej (zadanie nr 2). Zadanie nr 1 obejmowało budowę następujących obiektów: komory fermentacji pierwotnej; komory fermentacji wtórnej; zbiornika magazynowego pofermentu; zbiornika wstępnego; zasobnika substratu; jednostki kogeneracji z osuszaczem biogazu; studni kondensatu; studni zbiorczej odcieku; pochodni biogazu; stacji transformatorowej; budynku technicznego sterowni; pomieszczenia technicznego pompowni; wagi samochodowej; stanowiska odbioru pofermentu płynnego; stanowiska załadunku substratu płynnego; podziemnego szczelnego zbiornika na nieczystości ciekłe; dróg dojazdowych, placów i chodników oraz ogrodzenia terenu.

(akta kontroli tom I str. 54, 133, 166-169, 282-283)

Inwestycja realizowana była na podstawie decyzji Starosty Kolbuszowskiego o pozwoleniu na budowę nr 80/2017 z 7 marca 2017 r. oraz decyzji zmieniających nr 386/2020 z 5 października 2020 r. i nr 506/2021 z 18 października 2021 r. w zakresie odstępstw od zatwierdzonego projektu budowlanego, wskazanych w projekcie budowlanym zamiennym z 4 września 2020 r. oraz 15 lipca 2021 r.

W ramach uzgodnień procesu inwestycyjnego Spółka uzyskała decyzję nr UG.6220.3.2.2012, wydaną przez Wójta Gminy Dzikowiec 24 stycznia 2013 r. w zakresie umorzenia postępowania w sprawie wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia dla przedmiotowej inwestycji¹². W uzasadnieniu decyzji wskazano m.in. na opinię Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Rzeszowie, który uznał, iż nie ma przesłanek do wydania takiej opinii. Jednocześnie Wójt Gminy stwierdził w przedmiotowej decyzji, że ze względu m.in. na moc elektryczną biogazowni rolniczej wynoszącą 0,5 MW oraz powierzchni zabudowy przedsięwzięcia, rozumianej jako powierzchni terenu zajętej przez obiekty budowlane oraz pozostałej przeznaczonej do przekształcenia w wyniku realizacji przedsięwzięcia wynoszącej łącznie 4951,5 m², nie można przedsięwzięcia zakwalifikować jako mogącego znacząco oddziaływać na środowisko, odwołując się do § 3 ust. 1 pkt 52 lit. a rozporządzenia Rady Ministrów z 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko¹³.

(akta kontroli tom I str. 426-461, 560-561, tom II str. 203-208)

Zgodnie ze Szczegółowym opisem osi priorytetowych Programu w ramach Poddziałania 1.6.1. przewidziano wsparcie skierowane na budowę nowych lub zwiększenie mocy (w wyniku rozbudowy lub przebudowy) istniejących jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w technologii wysokosprawnej kogeneracji w jednostkach kogeneracji¹⁴. Założono, że premiiowane będą projekty o największym potencjale redukcji CO₂ na jednostkę dofinansowania umożliwiające także największą redukcję emisji pyłów do powietrza.

Według zatwierdzonego końcowego wniosku o płatność wszystkie wskaźniki produktu (siedem¹⁵) zostały osiągnięte, natomiast nie osiągnięto zaplanowanych na

¹² Pierwszą decyzję umarzającą 28 czerwca 2012 r. uzyskała Spółka MHB Polska, która to decyzja została przeniesiona na rzecz spółki Bioenergia decyzją z 7 sierpnia 2012 r. Decyzja z 24 stycznia 2013 r. została przeniesiona na Galaauto.

¹³ Dz. U. z 2010 r. nr 213 poz. 1397.

¹⁴ https://www.pois.gov.pl/media/99995/SzOOP_POIS_ver_18.pdf

¹⁵ (1) Dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji – wartość osiągnięta 0,56 MWt (103,7%), (2) Dodatkowa zdolność wytwarzania energii cieplnej ze źródeł odnawialnych - wartość osiągnięta 0,56 MWt (103,7%), (3) Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej w warunkach wysokosprawnej kogeneracji – wartość osiągnięta 0,49 MWt (100%), (4) Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych - wartość osiągnięta 0,49 MWt (100%), (5) Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie - wartość osiągnięta 1 szt. (100%), (6) Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej z OZE w ramach kogeneracji – wartość osiągnięta 1 szt. (100%), (7) Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej w ramach kogeneracji – wartość osiągnięta 1 szt. (100%).

2023 r. wskaźników rezultatu, tj. spadku emisji gazów cieplarnianych 6307,19 ton równoważnika CO₂ oraz zmniejszenia zużycia energii pierwotnej 20 916 GJ/rok. Spółka zwróciła się 14 lipca 2023 r. do Funduszu z wnioskiem o wydłużenie terminu osiągnięcia wskaźników rezultatu do 2024 r. Przyczyną był wybuch wojny w Ukrainie, który spowodował spadek obrotów Spółki i konieczność skoncentrowania się na prowadzeniu głównej działalności, co doprowadziło do opóźnienia budowy suszarni wykorzystującej ciepło powstałe w biogazowni, niezbędnej do osiągnięcia wskaźników rezultatu. Fundusz wyraził zgodę na przesunięcie terminu osiągnięcia wartości docelowej wskaźników rezultatu bezpośredniego do dnia 30 września 2024 r. oraz przesunięcie terminu przedstawienia stosownych dokumentów potwierdzających ich osiągnięcie do 31 grudnia 2024 r.

(akta kontroli tom I str. 414, 424-425, 473-476)

Spółka planowała sprzedaż energii elektrycznej do sieci ogólnopolskiej PGE Dystrybucja Sp. z o.o. na podstawie art. 70a ustawy o OZE, natomiast odbiór wytworzonego w kogeneracji ciepła miała zapewnić suszarnia peletu. Według Studium wykonalności projektowana elektrociepłownia biogazowa wytwarzająca energię elektryczną i ciepłą miała wykorzystywać naturalne surowce pochodzenia organicznego: zakiszzone wysłodki buraka cukrowego, kiszonkę z kukurydzy i obornik bydlęcy.

(akta kontroli tom I str. 62-63, 294)

3. Rozpoczęcie realizacji Projektu nastąpiło 11 marca 2020 r. (wpisem w dzienniku budowy), a zakończenie 4 sierpnia 2022 r. (odebraniem robót)¹⁶. Zakończenie realizacji zakresu rzeczowego Projektu i okresu kwalifikowalności wydatków zgodnie z umową o dofinansowanie nr POIS.01.06.01-00-0001/19-00 z 17 grudnia 2019 r., zaplanowano na 31 grudnia 2021 r., okres ten przedłużono do 30 września 2022 r. Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Kolbuszowej został zawiadomiony o zakończeniu budowy 10 czerwca 2022 r. i do dnia 27 czerwca 2022 r. nie skorzystał z prawa sprzeciwu, zgodnie z art. 55 ust. 1 i art. 56 ust. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane¹⁷ w związku z art. 31zy ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych¹⁸.

Protokół odbioru końcowego robót sporządzono 4 sierpnia 2022 r. Prezes Urzędu Regulacji Energetyki¹⁹ w dniu 7 lipca 2022 r. wydał Spółce zaświadczenie o możliwości sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej zgodnie z art. 70a-70e ustawy o OZE przez okres kolejnych 15 lat. Zadania określone w Projekcie były realizowane zgodnie z aktualizowanym harmonogramem realizacji i harmonogramem płatności²⁰. Całkowita wartość Projektu została zwiększona o 1 349 310 zł (z 9 105 690 zł do 10 455 000 zł), pozostałe wartości, tj. wysokość wydatków kwalifikowalnych i kwota dofinansowania nie uległy zmianie. Wniosek o płatność końcową Spółka złożyła 3 października 2022 r.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że przyczyną opóźnień było wprowadzenie stanu zagrożenia epidemiologicznego na terenie Polski i związane z tym ograniczenia w działalności gospodarczej Spółki, zaostrenie polityki finansowej banków, zaburzenia w funkcjonowaniu Spółki z powodu wybuchu wojny na Ukrainie

¹⁶ Realizacja inwestycji wyniosła 876 dni.

¹⁷ Dz. U. z 2024 r. poz. 725, ze zm.

¹⁸ Dz. U. z 2024 r. poz. 340, ze zm.

¹⁹ Dalej: URE.

²⁰ Aktualizacji dokonywano na podstawie aneksów do umowy o dofinansowanie.

i konieczność skoncentrowania się na prowadzeniu głównej działalności Spółki. Projekt został zakończony i rozliczony w terminach uzgodnionych z NFOŚiGW.

(akta kontroli tom I str. 101, 174, 221, 236-237, 259, 414-423, 462-463, 471-472, 571-586)

4. Złożony 24 grudnia 2018 r. przez Spółkę wniosek o dofinansowanie był zgodny ze wzorem stanowiącym załącznik do Regulaminu konkursu, zawierał wymagane załączniki, a wskaźniki rezultatu produktu oraz wskaźniki rezultatu bezpośredniego były zgodne z zawartymi w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Programu.

(akta kontroli tom I str. 83-84, 480-483, 512-551)

Fundusz pismem z 28 stycznia 2019 r. wezwał Spółkę do uzupełnienia wniosku w zakresie warunków i kryteriów formalnych, które dotyczyły podania numerów programów²¹, dla budowy biogazowni i dla instalacji wysokosprawnej kogeneracji. Spółka dokonała niezbędnych uzupełnień w wyznaczonym terminie.

W dniu 18 marca 2019 r. Fundusz potwierdził pozytywną ocenę wniosku o dofinansowanie pod względem kryteriów formalnych oraz zarejestrowanie w Centralnym systemie teleinformatycznym SL2014 i skierowanie do kolejnego etapu oceny. Pismem z 18 lipca 2019 r. poinformowano Spółkę o konieczności uzupełnienia poszczególnych zakresów oceny zgodnie z kryteriami merytorycznymi I i II stopnia.

Uwagi dotyczyły:

- spójności informacji zawartych we wniosku o dofinansowanie i załącznikach,
- poprawności analizy finansowej i ekonomicznej,
- poprawności ujęcia kwalifikowalności wydatków,
- wykonalności finansowej projektu,
- pomocy publicznej,
- zdolności do adaptacji do zmian klimatu i reagowania na ryzyko powodziowe.

Wniosek o dofinansowanie został uzupełniony przez Spółkę i przesłany do Funduszu w wyznaczonym terminie. Pismem z 31 października 2019 r. NFOŚiGW poinformował Spółkę m.in. o pozytywnej ocenie wniosku, liczbie przyznanych punktów²² oraz informacji o wymaganym wzmocnieniu zabezpieczenia wykonania umowy²³.

(akta kontroli tom I str. 477-515, 556-559)

Na etapie oceny wniosku o dofinansowanie przez Fundusz, nie zaistniała konieczność zmiany warunków planowanej inwestycji, tj. w zakresie wartości inwestycji, całkowitych kosztów kwalifikowalnych, wartości dofinansowania i okresu realizacji. Kwota dofinansowania oraz okres rzeczowego zakończenia realizacji inwestycji określone we wniosku i umowie o dofinansowanie były zgodne.

(akta kontroli tom I str. 47-163, 477-515)

Od dnia złożenia kompletnego wniosku (18 marca 2019 r.) do dnia zawarcia umowy upłynęło 274 dni. Spółka otrzymała Informację z NFOŚiGW o pozytywnym zakończeniu ostatecznej oceny Projektu w dniu 7 listopada 2019 r. Po 47 dniach od tej daty (17 grudnia 2019 r.) została zawarta umowa o dofinansowanie, zgodnie z § 15 ust. 9 Regulaminu konkursu.

(akta kontroli tom I str. 116, 512-515, tom II str. 83-84)

²¹ Zawartych w rozporządzeniu Ministra Energii z 23 listopada 2016 r. (Dz. U. poz. 1941) i rozporządzeniu Ministra Gospodarki z 23 października 2015 r. (Dz. U. poz. 1810, ze zm.).

²² Uzyskał 38 punktów, 40 miejsce spośród 53 złożonych wniosków.

²³ Poręczenie wekslowe istotnego interesariusza Projektu, hipotekę na nieruchomości, na której realizowany będzie projekt, zastaw rejestrowy na wyposażeniu biogazowni.

5. Proces ubiegania się o dofinansowanie budowy biogazowni rolniczej o mocy do 500 kW przez Spółkę został szczegółowo opisany w pkt 1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

6. Zakres rzeczowy wyszczególniony w załączniku nr 7 do umowy²⁴ o dofinansowanie był zgodny z projektem budowlanym zamiennym. Wskaźniki produktu i rezultatu zostały osiągnięte zgodnie z założeniami umowy o dofinansowanie (szczegółowy opis w punkcie nr 2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego). W trakcie oględzin biogazowni w Dzikowcu stwierdzono, że zakres faktycznie wykonanych zadań inwestycyjnych był zgodny z określonym w umowie o dofinansowanie.

Dofinansowanie realizowanego przez Spółkę Projektu zostało udzielone w formie refundacji. Środki finansowe przekazywane były zgodnie z zawartą umową o dofinansowanie²⁵ przez Bank Gospodarstwa Krajowego po rozpatrzeniu i zatwierdzeniu przez Fundusz złożonych przez Spółkę wniosków o płatność. Spółka w latach 2020-2022 złożyła dziewięć wniosków o płatność, w tym sześć o refundację i trzy sprawozdawcze. Poszczególne transze refundacji wpływały na rachunek bankowy Spółki po upływie: 15, 32, 57, 28, 106 i 20 dni od zatwierdzenia wniosku.

(akta kontroli tom I str. 116-275, 587-610, 620-626 tom II str. 71-77, 83-84)

Spółka dopełniła warunków umowy o dofinansowanie w następujących zakresach:

- zmiany harmonogramu Projektu, powodujące wydłużenie okresu jego realizacji były wprowadzane w formie aneksów za zgodą Funduszu (zgodnie z § 4 ust. 10 umowy);
- dwa razy w roku (na dzień 31 marca i 30 września) Spółka wysyłała do Funduszu potwierdzenia aktualności harmonogramu Projektu w terminie siedmiu dni po upływie ww. terminów (zgodnie z § 8 ust. 8);
- rozpoczęcie realizacji Projektu nastąpiło 11 marca 2020 r., tj. w terminie 3 miesięcy od daty zawarcia umowy o dofinansowanie (zgodnie z § 4 ust. 11a);
- zakończenie realizacji zakresu rzeczowego Projektu i wniosek o płatność końcową złożono 3 października 2022 r., tj. w terminie określonym w § 7 ust. 3 umowy (do 30 dni po upływie okresu kwalifikowalności wydatków, kończącego się 30 września 2022 r. zgodnie z aneksem nr 4 do umowy o dofinansowanie).

(akta kontroli tom I str. 116-275, 414-423, 578)

Załącznik nr 2 do wniosku o dofinansowanie stanowiło oświadczenie Prezesa Zarządu Spółki, dotyczące nieprzedkładania do rozliczenia wydatków kwalifikowalnych poniesionych w ramach innych środków pochodzących z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności lub z innych źródeł unijnych.

W ramach każdego wniosku o płatność Spółka składała oświadczenie, że wszystkie zawarte w nich dane są prawdziwe (dotyczyło to również braku podwójnego finansowania) pod rygorem odpowiedzialności karnej wynikającej z art. 297 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny²⁶, dotyczącej poświadczania nieprawdy co do okoliczności mających znaczenie prawne.

(akta kontroli tom I str. 414-423, 562-564, 627-629)

²⁴ Zakres rzeczowy obejmował: komory fermentacji pierwotnej i wtórnej; zbiornik magazynowy pofermentu; zbiornik wstępny; zasobnik substratu; jednostkę kogeneracji z osuszaczem biogazu; studnię kondensatu; studnię zbiorczą odcieku; pochodnię biogazu zastąpioną silnikiem spalania awaryjnego; stację transformatorową; budynek techniczny sterowni; pomieszczenie techniczne pompowni; wagę samochodową; stanowisko odbioru pofermentu płynnego; stanowisko załadunku substratu płynnego; podziemny szczelny zbiornik na nieczystości ciekłe; drogi dojazdowe, place oraz ogrodzenie terenu.

²⁵ W § 8 umowy o dofinansowanie uzależniono przekazywanie środków finansowych Spółki od harmonogramu Projektu, zatwierdzenia wniosku o płatność oraz dostępności środków na rachunku bankowym Instytucji Wdrażającej.

²⁶ Dz. U. z 2024 r. poz. 17.

7. W trakcie realizacji inwestycji koszty kwalifikowalne w wysokości 7 400 000 zł oraz kwota dofinansowania w wysokości 4 926 920 zł, określone we wniosku i w umowie o dofinansowanie nie uległy zmianie.

Wydatki związane z realizacją Projektu dotyczyły wyłącznie kosztów kwalifikowalnych. Na podstawie zatwierdzonego przez Fundusz wniosku o płatność nr 4 i dokumentacji księgowej ustalono, że wydatki dotyczyły robót budowlanych, zostały faktycznie poniesione w okresie wskazanym w umowie o dofinansowanie, zostały udokumentowane fakturami i innymi dokumentami księgowymi i ujęte w ewidencji księgowej. Uwzględnione zostały w zakresie rzeczowym Projektu zawartym we wniosku i w umowie o dofinansowanie.

Dodatkowe koszty inwestycji zostały sfinansowane jako koszty niekwalifikowalne, zwiększyły wartość całkowitą inwestycji o 1 349 310 zł²⁷, wynikały z konieczności przeprowadzenia dodatkowych robót, nie zmieniły kwoty dofinansowania i kosztów kwalifikowalnych. Aneks do umowy z 5 marca 2020 r. zwiększający wartość umowy podstawowej został wprowadzony do Systemu SL2014 i połączony z wnioskiem o płatność nr 8, który w dniu 28 czerwca 2022 r. został zatwierdzony przez Fundusz.
(akta kontroli tom I str. 630-750)

8. Spółka terminowo rozliczyła otrzymane dofinansowanie w wysokości 4 926 920 zł. Rozliczenie dofinansowania zostało udokumentowane umowami, zapłaconymi fakturami, oświadczeniami i przedstawione do oceny NFOŚiGW we wnioskach o płatność, zgodnie z harmonogramem płatności i zasadami określonymi w umowie o dofinansowanie. Spółka złożyła dziewięć wniosków o płatność, w tym: trzy sprawozdawcze, pięć o płatność i wniosek o płatność końcową. W ośmiu przypadkach Spółka była wzywana do wprowadzenia korekt we wnioskach.

Uwagi Funduszu w sprawie rozliczeń przekazywanych do zatwierdzenia przez Spółkę dotyczyły m.in. uzupełniania dokumentów dotyczących wniosków o płatność, dokumentowania rozliczeń z podwykonawcami, częściowych odbiorów robót, wprowadzania określonych informacji do Systemu SL2014.

(akta kontroli tom I str. 116-275, 414-423, 737-750, tom II str. 83-84)

9. Fundusz przeprowadził dwie kontrole dotyczące procedur zawierania umów przez Spółkę z wykonawcą biogazowni w Dzikowcu (16 maja i 3 listopada 2022 r.) oraz kontrolę na zakończenie realizacji Projektu (27 lutego 2023 r.). W wyniku przeprowadzonych kontroli Fundusz nie zgłosił uwag ani zastrzeżeń. Procedury zawierania umów oraz zmiana umowy w zakresie terminu wykonania usług były zgodne z zasadami określonymi w Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności na lata 2014-2020 oraz wymogami zawartymi w umowie o dofinansowanie.

Kontrola przeprowadzona przez Fundusz na zakończenie realizacji Projektu, zgodnie z § 8 ust. 18 umowy o dofinansowanie, potwierdziła realizację rzeczową zadania. Nie sformułowano uwag ani zastrzeżeń.

(akta kontroli tom II str. 1-14)

10. Prezes Zarządu wyjaśnił, że w związku z pozyskiwaniem finansowania i realizacją inwestycji dotyczącej budowy biogazowni w Dzikowcu wystąpiły następujące problemy: zbyt niski budżet w ramach konkursu RPO WP Działanie 3.1 w stosunku do alokacji środków w ramach naboru, co w konsekwencji spowodowało nieotrzymanie dofinansowania; pandemia COVID-19 oraz wojna w Ukrainie,

²⁷ Ujęte w aneksie nr 2 z 2 grudnia 2020 r. do umowy z 5 marca 2020 r. zawartej pomiędzy Spółką i wykonawcą robót budowlanych dotyczących biogazowni rolniczej w miejscowości Dzikowiec.

powodujące opóźnienia w realizacji Projektu; wydłużone procedury administracyjne dotyczące rozpatrywania wniosku przez PGE Dystrybucja.

(akta kontroli tom I str. 5-8)

11. Wniosek o wpis do rejestru wytwórców biogazu rolniczego został złożony do Oddziału Terenowego KOWR w Rzeszowie 28 czerwca 2022 r. Dane przekazane we wniosku były zgodne ze stanem rzeczywistym, co potwierdziła dokumentacja²⁸ oraz oględziny NIK. Dyrektor Generalny KOWR wydał w dniu 5 lipca 2022 r. zaświadczenie nr BGR/Z/19/2022 o wpisie do rejestru wytwórców biogazu rolniczego. W aktualnym rejestrze wytwórców biogazu rolniczego publikowanym na stronie KOWR, Spółka ujęta jest pod numerem BGR/ARR00142/2022.

Kontrolerzy KOWR w wyniku przeprowadzonej w dniach 3-19 kwietnia 2023 r. kontroli biogazowni rolniczej prowadzonej przez Spółkę ustalili, że dokumentacja prowadzona była rzetelnie i umożliwiała weryfikację informacji przekazywanych do KOWR. Ponadto stwierdzili, że roczna wydajność instalacji do wytwarzania biogazu rolniczego oraz zainstalowana moc były zgodne ze stanem faktycznym. Spółka posiadała tytuł prawny do obiektów budowlanych, w których prowadzona była działalność gospodarcza (nr KW TB1K/00049366/1), dane ujęte w sprawozdaniu kwartalnym dotyczącym: rodzaju substratów wykorzystanych do wytworzenia biogazu rolniczego, sprzedanej energii elektrycznej wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej, energii elektrycznej zużytej na potrzeby własne, ilości pofermentu – były zgodne z dokumentacją posiadaną przez Spółkę oraz odczytami z urządzeń rejestrujących. Nie sformułowano zaleceń pokontrolnych.

W ramach ustaleń kontroli KOWR wskazano również, że produkt uboczny (poferment) oddawany jest bezpłatnie rolnikom do użyźniania arealów rolnych, a jego ilość określa się jako 80% masy zużytych substratów do produkcji.

Spółka posiadała decyzję²⁹ Marszałka Województwa Podkarpackiego z 8 maja 2023 r. w zakresie spełniania warunków uznania za produkt uboczny wytwarzanego pofermentu oraz badania certyfikowanego laboratorium z 2023 r. i 2024 r. Prezes Zarządu wyjaśnił, że poferment jest przekazywany rolnikom w celu poprawienia właściwości gleby. Jest to jego jedyne zastosowanie.

(akta kontroli tom II str. 15-34, 181-202)

12. Spółka zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 5 i pkt 6 ustawy o OZE, prowadziła dokumentację umożliwiającą sporządzanie sprawozdań kwartalnych do KOWR. Spośród siedmiu zbadanych „Sprawozdań kwartalnych wytwórcy biogazu rolniczego” skierowanych do KOWR za lata 2022-2024, wszystkie zostały złożone w terminie określonym w art. 25 pkt 6 ustawy o OZE. W jednym przypadku złożono korektę (za IV kwartał 2023 r.), zastępca Dyrektora Generalnego KOWR wyjaśnił, że przyczyną korekty był brak strony nr 3 sprawozdania. Kompletną korektę złożono 6 marca 2024 r.

(akta kontroli tom II str. 35-70, 83-99)

13. W trakcie oględzin Biogazowni w Dzikowcu stwierdzono, że dane dotyczące m.in. ilości wykorzystanego substratu (Mg), uzyskanego pofermentu (Mg) wytworzonego biogazu (m³), ciepła (GJ) i energii elektrycznej (MWh) można było odczytać z liczników umieszczonych na urządzeniach instalacji OZE. Pracownicy Spółki sporządzali dzienne zestawienia i zapisywali poszczególne wartości w programie Excel. Zapewnieniem ochrony przechowywanych danych przed usunięciem lub zniekształceniem były ich elektroniczne kopie oraz wydruki.

²⁸ Projekt budowlany zamienny, umowa z 5 marca 2020 r., protokoły odbioru końcowego prac z 4 sierpnia 2022 r., protokół z kontroli KOWR z 3 kwietnia 2023 r.

²⁹ Decyzja nr OS-III.7221.1.1.2023.SP.

Przechowywane dane służyły do sporządzania sprawozdań kwartalnych przekazywanych do KOWR – zgodnie z art. 25 pkt 6 ustawy o OZE.

Układ pomiarowo-rozliczeniowy przeznaczony dla upoważnionych przedstawicieli PGE Dystrybucja S.A. znajdował się w budynku stacji transformatorowej, rejestrował i przechowywał w pamięci przebiegi obciążenia, umożliwiał dwukierunkowy pomiar energii czynnej i biernej oraz nadwyżkę mocy pobranej ponad moc umowną. Przechowywał dane pomiarowe przez okres minimum 63 dni, umożliwiał współpracę z systemami automatycznej rejestracji danych, posiadał układ synchronizacji czasu rzeczywistego co najmniej raz na dobę oraz podtrzymanie zasilania ze źródeł zewnętrznych.

(akta kontroli tom II str. 71-77, 165-180)

14. Spółka korzystała z instrumentu wsparcia wskazanego w art. 69a pkt 3 ustawy o OZE, tj. systemu wsparcia w zakresie energii elektrycznej wytworzonej w instalacji odnawialnego źródła energii. Do 31 grudnia 2022 r. Spółka sprzedawała energię elektryczną w ramach tzw. instrumentu FIT (sprzedaż sprzedawcy zobowiązanemu), zgodnie z art. 70a ust. 1 w zw. z art. 70c ustawy o OZE. Od 1 stycznia 2023 r. korzystała z tzw. instrumentu FIP (sprzedaż wybranemu podmiotowi), zgodnie z art. 70a ust. 1 w zw. z art. 70c ust. 6 pkt 1 ustawy o OZE. Łączna ilość niewykorzystanej energii elektrycznej, jaką wytwórca (Spółka) zadeklarowała do sprzedaży, zgodnie z deklaracjami FIT/FIP i wydanymi przez Prezesa URE zaświadczeniami o możliwości sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej, wynosiła 60 000 MWh od 21 grudnia 2020 r. do 31 grudnia 2035 r., a następnie od 7 lipca 2022 r. do 30 czerwca 2047 r. 61 000 MWh.

Według sprawozdań kwartalnych przekazanych do KOWR wielkość energii wyprodukowanej przez Spółkę w latach 2022-2024 r.³⁰ wyniosła odpowiednio: 1474,51; 3036,6 i 1939 MWh, a wielkość jej sprzedaży odpowiednio: 1221,12; 2418,62 i 1601,83 MWh. Prezes Zarządu poinformował, że Spółka nie planuje zwiększenia ilości energii objętej systemami wsparcia, o których mowa w art. 69a ustawy o OZE.

(akta kontroli tom II str. 35-70, 90-99, 121, 126)

15. Spółka trzykrotnie zwracała się o wydanie zaświadczenia o możliwości sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej na podstawie deklaracji, o której mowa w art. 70b ust. 1 ustawy o OZE. Dwukrotnie (po stałej cenie zakupu, począwszy od pierwszego dnia sprzedaży energii elektrycznej objętej systemem wsparcia), które zostały wydane przez Prezesa URE w dniu 21 grudnia 2020 r.³¹ oraz 7 lipca 2022 r.³². Zmiana zaświadczenia wynikała ze zmiany mocy zainstalowanej elektrycznej instalacji OZE z 0,495 MW na 0,499 MW oraz ilości niewykorzystanej energii, którą wytwórca planował sprzedać (wzrost o 1000 MWh).

Po raz trzeci zaświadczenie zostało wydane 21 listopada 2022 r.³³ na skutek zmiany deklaracji w trybie art. 70b ust. 10 pkt 1 ustawy o OZE, o możliwości sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej wytworzonej w instalacji wybranemu podmiotowi, na zasadach innych niż określone w art. 70c ust. 1-5 ustawy o OZE od dnia 1 stycznia 2023 r.

Deklaracja FIT/FIP o numerze 4131 została wysłana przez Spółkę do URE 9 czerwca 2020 r. Prezes URE wydał zaświadczenie nr 0488 w dniu 21 grudnia 2020 r., tj. po upływie 18 dni od dnia złożenia kompletnych dokumentów przez Spółkę (ostatnie uzupełnienie dokumentacji nastąpiło 3 grudnia 2020 r.).

³⁰ Od 30 czerwca 2022 r. do 30 czerwca 2024 r.

³¹ Zaświadczenie nr 0488/N/43033/2020, dalej: 0488.

³² Zaświadczenie nr 0488a/N/43033/2022, dalej 0488a.

³³ Zaświadczenie nr 0488b/N/43033/2022, dalej 0488b.

Wniosek o zmianę zaświadczenia nr 0488 został złożony przez Spółkę 7 lipca 2022 r. i w tym też dniu Prezes URE wydał zaświadczenie nr 0488a.

Kolejny wniosek o zmianę zaświadczenia został złożony przez Spółkę 27 września 2022 r. (zmiana deklaracji FIT/FIP nr 6112), deklaracja została uzupełniona 3 listopada 2022 r. (uzupełnienie deklaracji FIT/FIP nr 6172). Prezes URE wydał zaświadczenie 21 listopada 2022 r., tj. po 18 dniach od złożenia kompletnych dokumentów przez Spółkę.

Rozpoczęcie sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej było planowane, zgodnie ze wskazaniem w zaświadczeniach o możliwości sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej, pierwotnie do 31 grudnia 2035 r. (wg zaświadczenia nr 0488), następnie do 30 czerwca 2047 r. (zaświadczenie nr 0488a). Sprzedaż energii elektrycznej rozpoczęto 19 lipca 2022 r.

W związku z ubieganiem się o ww. zaświadczenia, Prezes URE nie przeprowadzał kontroli dotyczących zgodności przekazywanych przez Spółkę danych, oświadczeń i informacji. Jak wyjaśnił zastępca Dyrektora Departamentu Źródeł Odnawialnych w URE, weryfikacja dokumentów odbywała się na etapie postępowania w sprawie wydania zaświadczenia FIT/FIP.

(akta kontroli tom II str. 108-160)

16. Spółka przekazała Prezesowi URE oświadczenie o nieudzieleniu pomocy inwestycyjnej, o której mowa w art. 39a ust. 1 ustawy o OZE - 30 stycznia 2023 r. za 2022 r. i 18 stycznia 2024 r. za 2023 r. Jak wyjaśnił Prezes Zarządu, Spółka nie dokonywała wyliczenia nowej ceny zakupu energii z biogazu w okresie działania biogazowni.

Według wyjaśnienia zastępcy Dyrektora Departamentu Źródeł Odnawialnych w URE, Spółka nie była zobowiązana do złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 70b ust. 10d ustawy o OZE dotyczącego nowej, stałej ceny zakupu i nie dokonywała zmiany mocy, o której mowa w art. 70b ust. 10a pkt 2 ustawy o OZE. Dodał, że z uwagi na rozpoczęcie sprzedaży energii elektrycznej w ramach systemów FIT/FIP w 2022 r., Spółka nie podlegała obowiązkom, o których mowa w art. 70b ust. 11a ustawy o OZE, przekazała jednak Prezesowi URE informacje o rozpoczęciu wytwarzania i sprzedaży energii elektrycznej po raz pierwszy, przy wykorzystaniu wzoru informacji rekomendowanej w tym zakresie przez URE.

(akta kontroli tom II str. 108-114, 161-164)

17. Według wyjaśnień otrzymanych od Dyrektora Generalnego KOWR oraz Dyrektora Departamentu Źródeł Odnawialnych w URE, w latach 2021-2024 (do 30 czerwca) na Spółkę nie nakładano kar pieniężnych z tytułów wymienionych w art. 168 ustawy o OZE.

(akta kontroli tom II str. 78-82)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności Spółki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków pokontrolnych.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Lublin, dnia 22 listopada 2024 r.

Kontroler
Katarzyna Zglińska
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Szempruch

.....

.....